

Thyssels Bebyggelse og Bostedsnavne.

(Foredrag ved Thisted Amts historiske Samfunds Aarsmøde paa Sjørring Volde den 1. Sept. 1935).

Af SVEND AAKJÆR.

DER er næppe nogen dansk Skoledreng, som ikke kender Christoffer Columbus af Navn, og veed, at han har opdaget Amerika. Men jeg tør vædde paa, at ingen Skoledreng vilde kunne svare paa, hvem der har opdaget Danmark. Det hænger maaske sammen med, at det først er i dette Aarhundrede, man har begyndt at faa en Anelse om, at Danmark, Vestjylland, Hardsyssel og Thy, Egnene omkring Limfjordens gamle Vestmunding, øjensynlig allerede i en meget fjern Tid har været kendt af en græsk Geograf. Hans Navn var Pytheas fra Massalia, og han levede i Massalia, Marseille, for 2200 Aar siden, samtidig med Alexander den Store, Grundlæggeren af det græske Verdensrige, og med den store græske Filosof Aristoteles, Grundlæggeren af den europæiske Videnskab.

Da der nu netop synes at være Grund til at tro, at Pytheas' Rejse gik til Syd-Thy, saa kan det maaske ved denne Lejlighed være rimeligt at indlede med et Par Ord om Pytheas og hans Rejse ca. 325 før Kristus.

De faa og løsrevne Stumper, der er levnet os af hans geografiske Værk "Om Oceanen", indeholder nemlig de absolut ældste kendte skriftlige Optegnelser om vort Land, de Stednavne og Folkenavne, Pytheas anfører, indeholder de absolut ældste skriftligt overleverede Minder om vort Sprog.

Netop naar vi nu veed, at Pytheas er den første Græker, der har rejst i Nordeuropa, er det særlig stærkt at beklage, at den Bog, han selv havde skrevet om sin Rejsefærd, ikke findes mere. Heller ikke Værker fra to Videnskabsmænd, der begge direkte har kendt og benyttet Pytheas' Værk, nemlig Geografen Eratosthenes og Historikeren Timaios, findes mere. De har aabenbart begge næret fuld Tillid til ham, og den ene, Eratosthenes, var ikke blot Fagmand, men en særdeles dygtig Fagmand, ligesom Pytheas. Derimod har Pytheas af senere græske Geografer faaet en meget haard Medfart og er blevet beskyldt for en Løgner, skønt disse Skrivebords-Lærde aldrig nogensinde selv havde foretaget en Rejse til de Lande, som Pytheas havde besøgt. Først i vore Dage har man givet ham Æresoprejsning. Især har den afdøde danske Geograf H. P. Steensby behandlet ham i en Afhandling i Geografisk Tidsskrift 1924.

Steensby var imidlertid ikke Sprogmand, og den sproglige Behandling, han gav af de Stednavne, der anføres hos Pytheas, var ikke helt tilfredsstillende. Underkaster man Navnene hos Pytheas en sproglig-topografisk Undersøgelse, vil denne imidlertid kun yderligere støtte og underbygge de Hovedresultater, som Steensby naaede til ud fra et geografisk Synspunkt.

Massalia, det nuværende Marseille, var i Alexander den Stores Tid en livlig og driftig Handelsby, som Grækerne havde anlagt i det gamle Gallien. Gennem sin Beliggenhed ved Rhôneflodens Munding var den blevet et meget vigtigt Hovedsted for Transithandelen mellem de nordlige Lande og de rige Kulturlande ved Middelhavet.

Her mødtes, som i Nutidens Marseille, Syden og Norden, Afrikas og Østens Varer naaede dertil, og helt oppe fra Britannien, det nuværende England, kom den vigtige Vare Tin, som bl.a. brugtes til Bronzen, og fra Norden kom Ravet, der var meget efterspurgt til Smykker i Sydens Kulturlande. Dets Navn paa Græsk var *Elektron*, hvorfra Ordet Elektricitet har sit Udspring.

Netop det, at Marseille beherskede de to Hovedveje for disse to Varer, Tin og Rav, mener man kan have givet denne By dens store Opsving og Betydning i Handelssamkvemet. Og saa naturligvis dens Beliggenhed som Indfaldsport ogsaa for Afrikas Varer. Ligeoverfor i Nordafrika laa jo Karthago, og før Pytheas har uden Tvivl Fønikierne eller Punerne besejlet disse Lande i samme Ærinde. Det er vist derfor ikke tilfældigt, at det netop var disse to Varers Hjemsted, England og Vestjylland, som Pytheas ønskede at kende af Selvsyn.

Det skyldes da ogsaa hovedsagelig Romernes Interesse for Havet, at vi overhovedet har levnet nogle Smaastumper af Pytheas' Beretning. Den bekendte romerske Naturhistoriker Plinius omtaler Pytheas i sin Haandbog fra Aar 77, men da var der allerede hængaet 400 Aar, siden Pytheas foretog sin Rejse, og Plinius selv har øjensynlig kun kendt hans Bog paa samme Maade som vi, gennem Citater hos langt senere Forfattere.

Man mener, at Pytheas er sejlet ud igennem Strædet ved Gibraltar, op langs Portugals Kyst, over den biscayiske Havbugt, op langs Frankrigs Kyster og over Kanalen til England. Herfra tilbage over til Rhinens Munding i Holland og videre mod Nordøst, helt op til Jyllands Vestkyst, til Limfjordens Munding.

Ved et Sted, som paa Datidens Sprog maa have heddet *Mentonom*, nævner han et Folk, som hedder *Ingwioner*, og at der ligger en stor Indfjord med Ebbe og Flod, som jeg har antaget maa være Bøvling Fjord, idet *Mentonom* Lyd for Lyd vil svare til det senere Ord *Minde*, som vi har i Navnet æ *Minnd* eller Gammelminde.

En Dagsrejse længere mod Nord er han naaet til et Sted, der hedder *Raunonia*, med en Ø, der hedder *Abalom*. Her driver Ravet ved Foraars tide ind paa Bølgerne som Merskum, og agtes saa ringe, at Folkene sælger det til de omboende *Teutoner*, der bruger det som Brændsel. Steensby har utvivlsomt Ret i, at her maa menes Martørv, en Art undersøisk Tørv, der ligesom Ravet er et Skovprodukt, som af Bølgeslaget løsrives fra Moser paa Havbunden og driver ind paa Stranden sammen med Ravet. *Raunonia* har jeg ment var Ordet *Røn*, som betyder Barre eller Revle, og Minder om denne Sandbarre i Limfjordens Munding har vi endnu i Stednavnene Thybo Røn og Hardbo Røn eller Rønland, medens *Abalom* maaske lever videre i Aalum, en nu forsvunden By, og Storgaard paa Agger-Halvøen. Stranden ved Agger er nemlig et af de faa Steder paa Vestkysten, hvor der findes Martørv sammen med Rav, og at Teutonernes Navn lever

videre i Navnet *Teuto, Thiuth, Thyd*, Navnet paa Landet *Thy*, er næsten alle nordiske Forskere enige om. De rige Guldfund fra Bronzealder og ældste Jernalder i dette Landskab og i Limfjordsegnene i det hele, vidner sikkert ogsaa om Ravhandelens store Betydning for Vesteregns Befolkning.

Endnu i den historiske Tids Gry, Ca. 1000 Aar efter Pytheas' Rejsefærd, skimter vi, at de to Egne, hvor disse ældgamle Havne har ligget, har haft Betydning. Bøvling Slot og Vestervig Slot, senere Rysensteen og Vestervig Kloster, var i Valdemar Sejrs Tid gammelt Krongods, og Limfjordens Munding med dens Strandbredder, dens Øre, Hardbo-Øre og Thy-Øre, var bræmmet af to kongelige Birker, der sikkert ogsaa er af høj Ælde som Handelspladser.

Da Kejser Augustus' Flaade paa sit Togt Aar 5 efter Kristus svingede ind igennem Limfjorden lige til Kimbrernes Folk, var der sikkert ogsaa Havne her. Hvor gerne vilde vi ikke have fulgt med Pytheas paa hans Skude til Minde og Røn? Hvad vilde vi mon have faaet at se, om vi med Augustus' Orlogsgaster kunde have faaet Landlov i Thy blot en Eftermiddag ved Limfjordens Bredder for 1930 Aar siden?

Der var Havne paa disse Bredder, men var der Handelsbyer - og var der Landsbyer? Hele Befolkningen har jo næppe levet af Ravhandel, selv ikke i Pytheas' Dage. Men hvor gamle er vore Landsbyer? Professor Erik Arup har i sin Danmarkshistorie villet hævde, at de først skulde stamme fra Hjulplovens Indførelse i romersk Jernalder, men De veed godt her i Thy, at de er ældre. Professor Gudmund Hatt kan fortælle Dem derom. Han, som netop er i Færd med at udgrave den ældste danske Landsby fra Teutonernes Tid, ligesom Dr. Brøndsted for Tiden udgraver den ældste gamle Folkeborg fra Kimbrernes Tid. Der er altsaa ingen Tvivl om, at Augustus' Orlogsgaster paa deres Landlov vilde have mødt Landsbyer og Borge. Men hvor gamle er de? Er de ligesaa gamle som deres Navne eller er de maaske langt ældre end deres nuværende Navne? "Minde" og "Røn" er jo udprægede Naturnavne, de har vel kun været Landingspladser og Havne, maaske med midlertidige Handelspladser, Markeder, i de to Birker. "Abalom" er vist vort nuværende Ord "Avl", der over en Betydning "Kraft, Styrke" kan have faaet en Betydning "Fort", et befæstet eller bestyrket Sted. Først senere blev, ved Tilføjelse af Ordet "Heim", Hjem, med en Betydning af "Gaard" eller "By", skabt Stednavnet *Åfl-Heim*, Avlum, der senere kunde blive til Aalum. Den Landsby, som Spaden afdækker, har i hvert Fald ikke heddet Ginderup, da denne Navnetype, Torperne, med de mange Personnavne i Forleddet, tilhører en langt senere Tid, Vikingetidens Slutning og den ældste Middelalder. Snarere er det vel den gamle By Revs, Revs-Høj (*Refs-høgh*), der har givet Revs Herred dets Navn, som Professor Hatt er ved at grave frem.

Læg ogsaa Mærke til, at den Folkeborg fra Kimbrernes Tid, man nu har fundet, ligger i *Borremosen* ved Aars. Over til den fører en mægtig Kampestens-Vej. En lignende Stenbro er fundet et andet Sted i Aars Sogn, ved Stenildgaard, hvis ældre Navn *Steenvedle Vad* netop betyder en Stenvejle, et Vadested brolagt med Sten.

Allerede i Fjor skrev jeg om Bynavnet Aars, der i 1300-Tallet hed Aars-Høj, ligesom Revs hed Revs-Høj, at

det havde sit Navn af en Tinghøj paa selve Aars Kirkegaard, hvor der endnu indtil 1687 holdtes Ting for Aars Herred. Jeg fremsatte den Formodning, at Bynavnets Forled var et Ord *Aar*, en kongelig Ombudsmand af høj Rang, sandsynligvis en Sysselmand eller Jarl, og jeg nævnte, at den *Sø*, hvoraf *Sjørring*, *Siør-Ende* "Søs Ende" har Navn, ved Landmaalingen 1683 hed *Aar Sø*. Knytlinga Saga melder netop om, at den kongelige Aarmand for Thy sidder paa *Sjørring Gaard*. Jeg vidste jo den Gang ikke, at Spaden skulde afdække en Folkeborg ved Aars, her hvor allerede Gundestrup Sølvkedel tidligere har vidnet om Tilstedeværelsen af et vigtigt Offersted. Maaske vil Spaden engang ogsaa bevise, at det Sted vi i Dag staar paa, *Sjørring Volde*, var Teutonernes Folkeborg, som *Aars-Borgen* var Kimbrernes.

Ved Nors har Spaden afdækket et rigt Offerfund af smaa Guldbaade, og Nors har sikkert Navn af *Nore-Sæ*, *Søen*, som er viet til *Nore*, et Tilnavn med Betydningen "Næreren, Opretholderen", knyttet til en af Frugtbarhedsguderne, *Njord* eller *Frøy*, snarest maaske *Njord*, der havde Bolig i *Noatun*, "Skibs-Tun", og var Gud for Handel og Skibsfart.

I saadanne Tilfælde, hvor Spaden afdækker Fund af Borge og Helligdomme fra Jernalderen og helt tilbage til dens Begyndelse, Overgangen mellem Bronzealder og Jernalder, er der ofte god Forbindelse mellem Oldfundet og Navnet paa de Steder, hvor det er gravet frem. Et af de tydeligste Eksempler er bl.a. det store Baadfund i Hjortspring Kobbel Mose paa Als, i en Egn, der vimler af Stednavne, som minder om Egnens Betydning som Helligsted, Tingsted og Sæde for Styrelsen, Jarlen.

Derimod glipper Forbindelsen ofte mellem Stednavne og Oldfund fra ældre Tid. Jeg har i Det danske Folks Historie prøvet at fremsætte den Mening, at det Folk, som bragte os vort nuværende Sprog, det ariske Sprog fra Centralasien, vi nu taler, først skulde være kommet til Europa paa Overgangen mellem Bronze- og Jernalder, og i saa Fald skulde vore Stednavne vel heller ikke kunne række længere tilbage.

Maaske var det de samme to kostelige Varer, der drev Pytheas hertil, som tidligere havde lokket Arierne til England og Danmark: Tinnets og Ravets? Spaden maa dog først arbejde mere, om vi skal faa Klaring paa disse Gaader.

Men selv om det skal indrømmes, at det er Spadens Videnskab, Arkæologien, der først har Ordet, naar vi skal høre om Oldtidens Bebyggelse, saa er der dog ogsaa andre arkæologiske Kilder, andre Oldfund at gøre end dem, der graves frem af Jorden.

Der lader sig ogsaa fremdrage Bebyggelseshistorie ved at se paa Bostedernes Udbredelse, ved en topografisk Metode, og ved at se paa deres Navne, Stednavnene, ved en sprogarkæologisk eller sproghistorisk Metode.

Et af Problemerne i Bebyggelseshistorien, Spørgsmaalet om Enkeltgaarde overfor Landsbyer, kan f. Eks. løses ad denne Vej.

Arkæologerne forlod først i dette Aarhundrede deres sindige Metode ved under Feltraabet "Et fuldstændigt Højkort er tillige et fuldstændigt Bebyggelseskort" at hævde, at man ved at se paa Gravenes Udbredelse tillige skulde kunne se Bebyggelsens Udbredelse. Men der kan dog vel ikke være Tvivl om, at det Billede man herved vil faa, kun er en Konstruktion. Vi maa have flere

Undersøgelser af den Art, som Professor Hatt er i fuld Gang med at foretage, nøje Undersøgelser af det geografiske Forhold imellem Bosted, Dyrkningsomraade og Grav, før vi kan bygge vor Viden om de levendes Bosted alene paa Kortlægning af de døde Gravsteder. Det synes mig ogsaa at være lidt forhastet at tegne Oldtidens Vejnet op alene paa Grundlag af Højrækkerne, før vi endnu er kommet til Ende med det Arbejde, Hugo Matthiessen har begyndt, at fastlægge Danmarks historiske Vejnet. Selv om det kunde vises, at der gik Veje langs Højrækkerne, saa maa vi ogsaa ved en Række møjsommelige Undersøgelser søge at bevise, at Højene er yngre end Vejene. Det lod sig jo nemlig ligesaa vel tænke, at Vejene som mest praktisk skulde følge Vandskellet for at undgaa alt for mange Krydsninger af Vandløb, kom til at gaa inde paa øde Landstrækninger, langt fra de Vandløb, der skabte Livsbetingelserne for Landbruget, og at de derfor naturligt kom til at følge de Høje, *der allerede laa der i Forvejen*, simpelthen fordi disse Høje var nødvendige til Orientering i disse øde Egne.

Altsaa, vi maa kræve Beviser for, hvad der er ældst: Høje eller Veje?

Hvorfra henter Arkæologien endvidere sin Tro paa, at Enkeltgaardsbebyggelsen er oprindelig, Landsbybebyggelsen er senere opstaaet?

Man har iagttaget, at Enkeltgaardsbebyggelsen er fremherskende i Hardsyssel og Vendsyssel, medens Landsbybebyggelsen er overvejende paa Øerne, og straks er visse Forskere inde i fantasifulde Hypoteser om, at disse Typer er knyttet til forskellige Stammer, medens en nøjere Betragtning af de to Bosættelsesformers Udbredelse giver et tydeligt Vink om, at det er Egnenes forskellige Naturforhold, der er Aarsag til de forskellige Bostedstyper. Store Dele af Hardsyssel bestaar af tørre, magre Hedeegne, hvor der kun var faa Livsmuligheder for Fortidens Landbrug, idet man først i dette Aarhundrede har kunnet tilføre Jorden de Stoffer, der skal til, for at der kan avles Afgrøder og skabes Levevilkår for Bønder i disse Egne.

Det er vel især Mangelen paa Græsning, der har gjort det umuligt for Fortidens Bønder at dyrke disse Egne. Saasnt en lille Bæk med stejle Brinker udvider sig til en lille Kærbredning, bliver der Mulighed for Opstaaen af en Gaard, men ofte ogsaa kun for et enkelt Bosted, en Enestegaard. Men langs med de store Aaer, hvor der er brede Bræmmer af saftige Enge og Kær, der opstaaer en hel Landsby, og ligeledes ude i de fede Mærskenge mod Vest i Hardsyssel, dér har man Byer paa 20-30 Gaarde som Tarm, Nørre Bork, Sønder Bork, Forsum og Madum. Man kan altsaa slet ikke sige, at Hardsyssel kun har Enkeltgaarde. Naar blot Naturen opgiver sin Karrighed med Græsgange, saa der bliver Livsmuligheder nok til mere end een Gaard, saa opstaaer der straks en Landsby.

Og ligesna lidt kan man sige, at Øerne kun kender Landsbyer. Store Dele af Nordøstsjælland f. Eks. har samme Enkeltgaardsprocent som de udprægede vestjydske Hedeegne.

Jeg har forsøgt at udregne Enkeltgaardsprocenten paa Grundlag af Bostederne i Matrikelen 1688. Naar der f. Eks. i Hundborg Herred var 305 Gaarde i 1688, hvoraf 28 var Enkeltgaarde, d. v. s. Gaarde, som havde deres Jord liggende for sig selv udenom Gaarden, uden Fællesskab med nogen Landsby, saa kan man deraf se, at

Enkeltgaardsprocenten i Hundborg Herred var 9. Højest er den i et Sogn som Vang, hvor den naar op paa samme Højde som i et udpræget Hedesogn i Hardsyssel, nemlig til 39 Procent, men stort højere naar heller ikke noget Sogn i Thysyssel; kun Haring i Hassing Herred havde 41 Procent. Og paa Jegindø, der jo regnes til Revs Herred, var Mulighederne for Bosættelse i Landsbyer selvfølgelig endnu ringere, dér var 62 Procent af Gaardene Enkeltgaarde. Sogne som Thorsted, Tilsted, Skinderup og Janderup manglede helt Enkeltgaarde. Dér har altsaa været Livsmuligheder nok til Landsbyer.

Som Modprøve kan man saa undersøge i Matrikelen 1688, hvor der findes Landsbyer, og man kan udregne Gennemsnittet af Gaardtallet i hver Landsby. Her vil det vist være praktisk at dele Bostederne i 3 Grupper: Enkeltgaarde, Landsbyer med 4 Gaarde og derover og en Mellemsgruppe, der bestaar af 2-3 Gaarde. Disse smaa Byer er jo meget ofte opstaaet ved Deling af en Enkeltgaard, og det kan derfor være tvivlsomt, om de er oprindelige Landsbyer eller Enkeltgaarde.

Endelig kan man ogsaa regne alle disse Grupper sammen og udfinde, hvor mange Gaarde der gennemsnitlig fandtes paa hvert Bosted.

Jeg skal ikke her trætte Dem med alt for mange Tal; dem vil jeg hellere anføre i et Tillæg til denne Afhandling; men nogle enkelte vil jeg dog gerne have Lov til at nævne. Til Thy Syssel regner jeg det Omraade, som kaldes saadan i Kong Valdemars Jordebog Revs, Hassing, Hundborg, Hillerslev og Han Herred, altsaa baade Vester Han Herred og tillige Øster Han Herred, der ved Han Herreds Deling blev lagt til Vendsyssel. I Thysyssel var der 10 Procent Enkeltgaarde, i Vendsyssel 29, paa Mors 5, i Salling 8, i Fjends Herred 17 og i Hardsyssel 40. Thy ligger kun 1 Procent over Danmarks samlede Gennemsnit, 9 Procent; men det ligger betydeligt under Jyllands Gennemsnit, 15 Procent. De ser Forholdet: Der var 3 Gange saa mange Enkeltgaarde i Vendsyssel som i Thy, men 4 Gange saa mange i Hardsyssel, kun halvt saa mange paa Mors.

De 90 Procent af Thylands Bosteder laa altsaa i Landsbyer, og disse var gennemgaaende ret store, nemlig i Gennemsnit 12 Gaarde i hver Landsby. De største Byer i Thy var Bodum 34, Skyum 34, Øsløs 33, Gjøttrup 33, Store Hillerslev 32, Bedsted 31 Gaarde. I en Egn som Fjends Herred havde de 1688 gennemsnitlig kun 8 Gaarde pr. Landsby.

Denne Undersøgelse bekræfter vist ret godt det almindelige Indtryk, man har af Forskellen mellem de nævnte Egne: Thy som et velbebygget Land med mange store Landsbyer og langt færre Enkeltgaarde end i Jylland som Helhed, men dog ikke saa tæt bebygget som Salling, og endnu mindre som den fede Limfjordsø Mors. I Fjends Herred var der tæt ved det dobbelte Antal Enkeltgaarde, i Vendsyssel det tredobbelte og i Hardsyssel det firedobbelte Antal Enkeltgaarde.

Men vi kan ogsaa prøve at danne os et Overblik over Jordernes Godhed i 1688. Ved Landmaalingen blev alt Agerlandet maalt op i Kvadratalen, og Jorden blev boniteret. En Tønde Land var jo 14.000 Kv. Alen og ikke som Thyboernes "Tønde Bygsæd", der kun var 10.000. Man delte Jorden i 6-7 Boniteringsklasser: "allerbedst" gav 2 Tønder Land til 1 Tønde Hartkorn, "god" 4, "middel" 6, "skarp" 9, "ond" 12, "allerværst" 16, og af

”allerværst” i anden Potens regnedes 20 Tønder Land til 1 Tønde Hartkorn. Eng, Græsning og Skov blev ikke opmaalt i Kvadratalen, men mere skønsmæssigt ansat efter Læs Hø, Høveders Græsning og Svins Olden. Hvis man nu undersøger, hvor mange Tønder Land, der i hvert Bosted regnedes til 1 Tønde Hartkorn, saa har man dér en omtrentlig Værdimaaler for Brugsværdien af Bostedets Jord.

Her ligger de 6 Herreder i Thysyssel nogle faa Decimaler over ”middel”, idet der regnes knap og nap 6 Tønder Land til 1 Tønde Hartkorn. Thy er som Helhed 1 Decimal bedre end Vendsyssel, men det er især de to Hanherreder, som begge har ”god” Jord i Gennemsnit, der faar Vægtskaalen til at stige for Thy. Hverken Salling eller Mors kan klare sig for Thy, og Fjends Herred er den rene Elendighed med Gennemsnit ”skarp” Jord (9 Tønder Land til 1 Tønde Hartkorn). Det har i det hele taget overrasket mig at se, at Hvetbo Herred, de to Hanherreder og Hing Herred ved Ringkøbing er Jyllands bedste Herreder med 3-4 Tønder Land pr. Tønde Hartkorn. Derimod er det jo næppe mærkeligt, at Slavs Herred (Eggen omkring Grindsted) er det ringeste i Jylland med over 17 Tønder Land til 1 Tønde Hartkorn, altsaa ringere end det ”allerværste”. Thys Gennemsnit ligger her 1 Tønde under Jyllands samlede Gennemsnit (Thy 5,6, Jylland 6,7 Tønde Land pr. Tønde Hartkorn).

Men vi har endnu en Kilde, der melder om Landets Bebyggelse i Oldtiden. Det er vore Stednavne. Allerede ved at se paa Bostedsnavnene, Navne paa Landsbyer og Gaarde, vil vi faa et levende Indtryk af de Forskelle; der er paa Landets ældre Bebyggelse.

Vi kan dele Bostedsnavnene i to store Hovedgrupper, som man kan kalde *Bygdenavne* og *Naturnavne*. Bygdenavne kalder jeg de Stednavne, som viser hentil selve Bebyggelsen. Navne, som har Endelsen -ing og -um: Hassing, Harring (ældre Hørning), Ørum, Hørdum, Bodum. Disse to Navnetyper *Ing* og *Heim* hører til de ældste germanske Stednavne. Saa følger *Sted* og *Lev*: Tisted, Thorsted, Ulsted og Hillerslev, Villerslev. Begge disse to har gerne Personnavne i Forleddet, de betegner Høvding- og Stormandssæder, men det er muligt, at Sted-Byerne er lidt ældre end Lev-Byerne, som er fra Folkevandringstid. Saa følger Byerne med Endelsen By og Toft: Odby, Lyngby og Faartoft, Stentoft. De er sandsynligvis fra Tiden 600-800, rækker vel ind i Vikingetid. Yngst er *Torp* og *Bøl*, der næsten altid har Personnavne i Forleddet: Tanderup, Skaarup, Kjeldstrup og Vilsbøl, Oddersbøl, Ellidsbøl. De er skabt i en stor Nyrydningstid paa Grænsen mellem Oldtid og Middelalder. Saa er der Navne sammetsat med *Borg*: Hundborg, Lomborg, med *Bo*, *Bol*, *Gaard*, *Hus*, *Mølle*. Dernæst Navne med *Ager*, *Vang*, *Have*, *Løkke*, *Fold*: Mejlager, Abildhave, Grimeløkke, Horsfold. Endelig Navne med *Bro*: Rødbro. Eller Navne som Koppel, Kappel, Hussted, Færgested, Havreland, Badstue.

Alle disse Navne har jeg kaldt Bygdenavne, fordi de minder om menneskelig Bebyggelse.

Over for dem staar Naturnavne, sammensat med *Sø*, *Sund*, *Bæk*, *Holm*, *Kær*, *Næs*; *Bjerg*, *Dal* og *Høj*; *Hede* og *Skov* (*Holt*, *Lund*, *Ris*). Med *Sø* er foruden Helligsø ogsaa Nors og Økse sammensat (Norsø, Iuksø), med *Høj* et Navn som Malle af Maal-Høj ”Tinghøj”. Til Naturnavnene regner jeg ogsaa Navne paa *Vad* (Melvad,

Rovad, Langvad), skønt de jo vidner om Menneskers Færden paa Stedet.

Der bliver naturligvis en hel Del Navne, som paa Grund af deres Dunkelhed foreløbig ikke lader sig henføre med Sikkerhed til en af disse to Hovedgrupper. Navnet Haa mener jeg betyder ”Krog”, og det har jeg henført til Naturnavnene, Rær hedder Røre i ældre Tid, mon ikke af Rør ”Dysse”? Et Navn som Røgel, der er afledt af Ordet Ryg, kan dels betyde en langstrakt Bakkeryg, dels en højrygget Ager, saaledes som det gamle Fællesskabs Agre saa ud ”med Ryg og Reen”, med en toppet Kam og med en dyb, grøftagtig Fure imellem Ager og Naboager. Her kan altsaa være Tvivl, om vi har Natur- eller Bygdebetydning.

Og hvad betyder Drom, Intte, Legind, Mummer, Duel, Spads? Selv om man maaske nok kan danne sig en begrundet Mening derom, saa er det sikrest foreløbig at henføre dem til en Gruppe ”Uvis”. De udgør kun en temmelig lille Procent af det samlede Navnestof.

Har vi saa gjort hvert Herreds Regnskab op, saa begynder vi at kunne drage visse Slutninger af dette Bosted-Navnestof, Slutninger om Udseendet af Oldtidens Thyland, som ingen andre Kilder kan sige os noget om.

Vi kan f. Eks. undersøge, om Naturnavne eller Bygdenavne har Overvægten i Herredet. I langt de fleste Egne vil, som rimeligt er, Bygdenavnene være i Overvægt. Jeg har hidtil kun fundet eet Herred i Jylland, hvor Naturnavnene var flere end Bygdenavnene, det var i Vrads Herred; men selv her stod de to Grupper omtrent lige: 45 Procent var Bygdenavne og 50 Procent Naturnavne.

Tager vi Thysyssel under eet, da er der $2\frac{3}{4}$ Gange saa mange Bygdenavne som Naturnavne, men dette Gennemsnit dækker over noget forskellige Tal i de enkelte Herreder. I Hundborg Herred var der over 4 Gange saa mange Bygdenavne som Naturnavne, Bygdenavneprocenten var 91. I Hassing og Øster Han Herred var der 3 Gange saa mange Bygdenavne som Naturnavne, Bygdenavneprocenten var 75. I Revs, Hillerslev og Vester Han Herreder var der 2 Gange saa mange Bygdenavne som Naturnavne, samme Forhold havde f. Eks. Viborg Amt og Gem Herred, med en Bygdenavneprocent paa omkring 60. I Hardsyssel og i det gamle Koldinghus Amt, der bestod af Jelling og Almind Sysler, var der kun $1\frac{1}{2}$ Gang saa mange Bygdenavne som Naturnavne, en Bygdenavneprocent paa 57-58. Vi skal ud i et udpræget Hedeherred som Vrads Herred for at finde den laveste Bygdenavneprocent: 45.

Thysyssel, og især Hundborg Herred, hører altsaa til de i Oldtiden bedst bebyggede Herreder i Jylland.

Vi kan som Modprøve undersøge Naturnavneprocenten, der for hele Thysyssel var 28, omtrent som i Gern Herred (29). Her ligger, som venteligt, Hundborg Herred lavest med 19 Procent, Hillerslev Herred højest med 36, højere end Viborg Amt med 32, lavere end Hardsyssel med 40.

Vi kan optælle alle Skovnavnene og deraf se, hvor stor en Del af Bostederne, der er bygget paa ryddet Skovgrund. Og her møder vi sine Steder i Jylland Overraskelser. At Skovnavneprocenten i Thy hører til de laveste i Jylland, er ikke overraskende. Kun 3 Procent af Bostedsnavnene rummer Minder om Skov. Men at Viborg Amt, Ringkøbing Amt og Gern Herred har samme

Skovnavneprocent 11, er maaske ikke, hvad man vilde vente. Et Herred som Ginding Herred har over 24 Procent, et Herred som Rødding i Salling har ingen Skovnavne. Hundborg Herred har knebent 1 Procent. Men at saa udprægede Hedeherreder som Nørvang og Vråds Herred kan møde med 36 og 21 Procent, viser tydeligt, at her maa være ryddet megen Skov, og naar et Skovherred som Gern Herred kun har 11 Procent, maa det jo være fordi store Dele af Skoven staa endnu og ikke har givet Plads for Byer og Bosteder. De to Han Herreder har en Skovnavneprocent paa 5, lige saa høj som et udpræget Skovherred som Elbo Herred ved Fredericia, Hassing Herred har 2, Revs og Hillerslev 3.

I det hele hører Thy som sagt til de skovfattigste Egne i Jylland i Oldtiden, og lavest er altsaa Hundborg Herred med sin høje Bygdenavneprocent.

Vi kan ogsaa danne os et omtrentligt Overblik over Bebyggelsens Alder ved Hjælp af Stednavnene.

Ing- og Um-Navnene hører sikkert til de ældste Navne, dernæst følger vel Sted og Lev, som rækker til Folkevandringstid. Saa kommer Tiden mellem Lev-Tid og Torp-Tid, sandsynligvis 600- til 800- Tallet, vi kunde kalde den By-Tid; i den Tid er vel Bynavne med Endelsen By og Toft dannet. I Torp-Tid, fra Vikingetid til ca. 1200 har der i de fleste Egne af Landet været foretaget et vældigt Ny-Ryd, som har skabt Torp- og Bøl-Byerne og Rød-Byerne paa Øerne. Vi faar saaledes tre Bebyggelsesperioder Oldtid, By-Tid og Torp-Tid; men desværre er der endnu ikke fuld Enighed om Tidsfæstelsen af alle Navnetyperne. Dog kan der næppe være Tvivl om, at Ing og Heim, Byerne med Endelsen -ing og -um, hører til de ældste Navnetyper og Torp og Bøl til de yngste.

Her ligger Procenten for Ing/Um højest i Ø. Han og Hassing Herred (6), lavest i Hundborg Herred (3). Gennemsnittet er som i Hardsyssel, Koldinghus Amt og Gern Herred; men i Viborg Amt er Procenten dobbelt saa stor (11), i Sønderlyng Herred mere end 4 Gange saa høj (27). Tager vi derimod Ing/Um-Sted/Lev- Navnene under eet og kalder dem Oldtids-Navne, saa ligger ganske vist atter Ø. Han og Hassing Herred højest med 12-13 %, men Viborg Amt, Gern Herred og Koldinghus Amt ligger paa samme Højde (13-14 %), og Thysyssel som Helhed ligger paa 9 % Oldtidsnavne, nærmest ved Hardsyssel og Vråds Herred (7-8 %).

I By-Tid dannes saa Stednavnene paa By og Toft. Her har Hassing og Hillerslev Herred de fleste (8 %), lidt flere end Hardsyssel (7 %), men dog ikke saa mange som Gern Herred (10 %). Lavest ligger Ø. Han Herred (2 %), men til Gengæld har det flest nye Bebyggelser i den følgende Tid, Torp-Tiden, hvor Torp og Bøl er skabt. Her har Ø. Han Herred 23 %, men Hillerslev Herred ligger lavest med 12 %. Selv det laveste Herred i Thy har dog flere Torper end Hardsyssel (11 %). Den dyrkelige Jord var sandsynligvis optaget i Hardsyssel inden Torp-Tid, og det blev kun faa Torper og Skovryd, der endnu kunde dannes, ligesom i Vråds Herred, hvis samlede Torp-Procent (16) er lavere end Thys (18).

Ved Torp-Tidens Slutning omkring 1200 var sandsynligvis allerede i de store Træk Danmarks Bebyggelse fastlagt for de kommende Aarhundreder, og omkring denne Tid var vel ogsaa de fleste af vore Landsbykirker bygget. Flere af dem ligger jo i Torp-Byer, og disse maa derfor allerede have været til før de blev

Kirkebyer. Hvad der siden Torp-Tid lige til Udskiftningen og Udflytningen hen imod 1800 er skabt af ny Bebyggelse, bestaar vel kun i enkelte Gaarde. Til Dels var det Enestegaarde, Nybrud med særskilt Jord og særligt Navn, ofte vel Navne paa -gaard, ofte vel Naturnavne. Navne som Enggaard, Kærgaard, Holmgaard, Damgaard, Søgaard, Skovgaard, Hedegaard vidner jo sikkert om, at saadanne Nybyggergaarde er opstaaet ved et Kær eller en Dam, eller i en Skov, hvor der var god Adgang til Græsning.

Foruden disse Enkeltgaarde er der jo sket Udvidelser af de allerede dyrkede Byers Omraade; gamle Enestegaarde er vokset til Smaabyer, Gaarde er lagt til Landsbyens Gaardrække. Husmandshuse paa Bygaden, ofte paa Bøndergaardens Grund, de saakaldte Gaardsæder, har udviklet sig til Bøndergaarde.

Men i det store og hele var vel Grundbebyggelsen afsluttet med Torptidens Udløb. Først ved den næste store Revolution i dansk Bebyggelseshistorie, Udskiftningen af Fællesskabet og Udflytningen af Landsbyen, tog Bebyggelsen igen Fart. Og i vort Aarhundrede er vi igen Vidne til en ny og voldsom Udvidelse af Bebyggelsen, især muliggjort ved de nye landbrugstekniske Fremskridt paa alle Omraader, men ikke mindst ved den forbedrede Jordbehandling og Gødningsteknik, der nu har gjort det muligt at avle store Afgrøder selv paa ringe Jord.

I ældre Tid var man jo ganske afhængig af Kvæggødningen, og der er en Del Stednavne, som tyder paa, at man ofte grundede en ny Torp eller Gaard paa gamle Græsganges Grund. Et Navn som Lykkegaard er ret almindeligt, og blandt Torperne er intet Navn vel mere udbredt end Borup. Det kan ganske vist være sammensat med et eller andet Mandsnavn, Bo eller Boye, men det er vist mere sandsynligt, at det indeholder Ordet Bod i Betydningen Fæbod, en Slags olddansk Sæter. Ofte er Torperne vist grundet paa gamle Boders, Løkkers eller Foldes Grund, hvor Jorden allerede var nogenlunde gødet.

Dersom man gik endnu mere i Enkeltheder med Stednavneundersøgelsen, og ikke holdt sig til Bostedsnavnene alene, men inddrog hele Marknavne- og Naturnavnstoffet i Undersøgelsen, vilde man sikkert naa til en endnu klarere Opfattelse af Bebyggelseshistorien. Men da Bostedsnavnene i Thysyssel alene udgør henvend 1000 Navne, har jeg foreløbig indskrænket mig til dem.

Naturligvis kan Marknavnene paa en Landsbys Omraade behandles paa samme Maade og derved bringes til at fortælle os mangt og meget om de oprindelige Natur- og Kulturforhold, sige os, hvilke Dele af Bymarken der er gammeldyrkede og hvilke Dele der er Nyryd, om der har været forsvundne Byer, Herregaarde, Borge, Møller paa Byens Omraade, om der er Minder om hedensk Gudsdyrkelse, Tingsteder, Galgehøje.

Ved et grundigt Studium af gamle Kort, Jordebøger og Markbøger, og ikke mindst ved Maalebøgenes Oplysninger om Agernavnene og Agrenes Fordeling mellem Gaardene, Tofternes og Gaardens Plads i Byen, vil sikkert efterhaanden de store Linjer i vor Bebyggelseshistorie kunne tegnes. Men allerede ved en Undersøgelse af Bostedsnavnene og deres Fordeling kan visse Drag i Fortidens Bebyggelseshistorie klargøres, og denne mere beskedne Opgave har jeg maattet indskrænke mig til her.

Tillæg.

A. Enkeltgaardsprocenten;

Revs Herred.

Bodum	1	Enkeltgaard af	35 = 2,9 %
Ydby	8	- ” -	81 = 9,9 %
Helligsø	0	- ” -	26 = 0,0 %
Hvidbjærg	10	- ” -	87 = 1,1 %
Lyngs	8	- ” -	28 = 28,6 %
Søndbjærg	6	- ” -	24 = 25,0 %
Odby	0	- ” -	36 = 0,0 %
Hurup	2	- ” -	33 = 6,1 %
Heltborg	3	- ” -	55 = 5,5 %
Gettrup	6	- ” -	31 = 19,4 %
Vestervig	24	- ” -	104 = 23,1 %
Jegindø	13	- ” -	21 = 61,9 %
	81	Enkeltgaarde af	561 = 14,4 %

4 Hovedgaarde = 0,71 %

2 Sogne mangler Enkeltgaarde. 3 Sogne over 25 %. Jegindø over 50 %.

Hassing Herred.

Hvidbjerg v.	4	Enkeltgaard af	17 = 23,5 %
Aa			
Lodbjerg	3	- ” -	13 = 23,1 %
Ørum	2	- ” -	19 = 10,5 %
Bedsted	9	- ” -	60 = 15,0 %
Hassing	2	- ” -	23 = 8,7 %
Visby	3	- ” -	18 = 16,7 %
Sønderhaa	7	- ” -	33 = 21,2 %
Snedsted	2	- ” -	52 = 3,8 %
Grurup	1	- ” -	18 = 5,6 %
Villerslev	1	- ” -	30 = 3,3 %
Hørdum	3	- ” -	32 = 9,4 %
Skyum	1	- ” -	35 = 2,9 %
Hørsted	0	- ” -	10 = 0,0 %
Stagstrup	1	- ” -	42 = 2,4 %
Harring	5	- ” -	12 = 41,2 %
Agger	0	- ” -	0 = 0,0 %
Hassing	44	Enkeltgaarde af	414 = 10,6 %
Herred			

6 Hovedgaarde = 1,2 %

2 Sogne mangler Enkeltgaarde. 1 Sogn over 25 %.

Hillerslev Herred.

Kaastrup	0	Enkeltgaard af	15 = 0,0 %
Hansted	0	- ” -	11 = 0,0 %
Vigsø	3	- ” -	14 = 21,4 %
Ræer	4	- ” -	36 = 11,1 %
V. Vandet	9	- ” -	26 = 34,6 %
Ø. Vandet	1	- ” -	18 = 5,6 %
Tved	3	- ” -	30 = 10 %
Nors	3	- ” -	52 = 5,8 %
Hillerslev	6	- ” -	82 = 7,3 %
Hjardemål	1	- ” -	43 = 2,3 %
Hundstrup	1	- ” -	36 = 2,8 %
Østerild	1	- ” -	38 = 2,6 %
Sennels	3	- ” -	50 = 6,0 %
Hillerslev	35	Enkeltgaarde af	451 = 7,8 %
Herred			

6 Hovedgaarde = 1,3 %

2 Sogne mangler Enkeltgaarde. 1 Sogn over 25 %.

Hundborg Herred.

Tisted	1	Enkeltgaard af	28 = 3,6 %
Landsogn			
Skinnerup	0	- ” -	27 = 0,0 %
Tilsted	0	- ” -	26 = 0,0 %
Sjørrind	1	- ” -	48 = 2,1 %
Thorsted	0	- ” -	19 = 0,0 %
Vang	7	- ” -	18 = 38,9 %
Torup	3	- ” -	15 = 20,0 %
Skjold-borg	2	- ” -	37 = 5,4 %
Janderup	0	- ” -	16 = 0,0 %
Kallerup	2	- ” -	9 = 22,2 %
Hundborg	9	- ” -	43 = 2,1 %
Nørhaa	3	- ” -	19 = 15,8 %
Hundborg Herred	28	Enkeltgaarde af	305 = 9,2 %

5 Hovedgaarde = 1,6 %

4 Sogne mangler Enkeltgaarde. 1 Sogn over 25 %.

V. Han Herred.

Vust	4	Enkeltgaard af	28 = 14,3 %
Klim	3	- ” -	37 = 8,1 %
Torup	1	- ” -	42 = 2,4 %
Lild	4	- ” -	33 = 12,1 %
Tømmerby	5	- ” -	58 = 8,6 %
Øsløs	2	- ” -	35 = 5,7 %
Vesløs	3	- ” -	19 = 15,8 %
Arup	1	- ” -	20 = 5,0 %
V. Han Herred	23	Enkeltgaarde af	272 = 8,5 %

1 Hovedgaarde = 0,37 %

0 Sogne mangler Enkeltgaarde. 0 Sogn over 25 %.

Ø. Han Herred.

Haverslev	1	Enkeltgaard af	54 = 1,9 %
Bejstrup	3	- ” -	53 = 5,7 %
Aggers-borg	3	- ” -	39 = 7,7 %
Gøttrup	2	- ” -	45 = 4,4 %
Kettrup	6	- ” -	56 = 10,7 %
Kollerup	6	- ” -	50 = 12,0 %
Skræm	2	- ” -	22 = 9,1 %
Torslev	3	- ” -	62 = 4,8 %
Hjørtels	3	- ” -	27 = 11,1 %
Lerup	6	- ” -	16 = 37,5 %
Tranum	0	- ” -	28 = 0,0 %
Svenstrup	3	- ” -	18 = 16,7 %
Del af	4	- ” -	54 = 7,4 %
Brovst			
Øland	3	- ” -	31 = 9,7 %
Ø. Han Herred	45	Enkeltgaarde af	555 = 8,1 %

7 Hovedgaarde = 1,3 %

0 Sogne mangler Enkeltgaarde. 1 Sogn over 25 %.

Thyssestels Enkeltgaardsprocent: 10 %.

Hillerslev H. 7,8 %. 2 Sogne mangler E., 1 over 25 %.

Ø. Han 8,1 %, 0 Sogne mangler E., 1 over 25 %.

V. Han 8,5 %. 0 Sogne mangler E., 0 over 25 %.

Hundborg 9,2 %. 4 Sogne mangler E., 1 over 25 %.

Hassing 10,6 %. 2 Sogne mangler E., 1 over 25 %.

Revs 14,4 %. 2 Sogne mangler E., 3 over 25 %.

Thysyssels Hovedgaardsprocent: 1,1 %.

Hundborg 1,6 %.

Hillerslev 1,3 %.

Ø. Han 1,3 %.

Hassing 1,2 %.

Revs 0,71 %.

V. Han 0,37 %.

Vendsyssels Enkeltgaardsprocent: 28,6 %

Læsø 0 %.

Hvetbo 8,9 %.

Kær 16,5 %.

Horns 29,1 %.

Jerslev 31,9 %.

Børglum 37,2 %.

Vennebjerg 38,4 %.

Mors: 5,2 %. 8 Sogne mangler E., 1 over 25 %.

Salling: 7,8 %. 6 Sogne mangler E., 1 over 25 %.

Fjends H.: 16,5 %. 0 Sogne mangler E., 4 over 25 %.

B. Gaardtal

Revs Herred

Landsbyer	21 m. 460 Gde.	= 11,2 Gde pr Landsby
2-3 Gde.	8 m. 20 Gde.	
Enkeltgde.	81 m. 81 Gde.	
Bosteder	130 m. 561 Gde.	= 4,3 Gde. pr. Bosted.

Hassing Herred

Landsbyer	32 m. 349 Gde.	= 10,9 Gde. pr. Landsby.
2-3 Gde.	8 m. 21 Gde.	
Enkeltgde.	44 m. 44 Gde.	
Bosteder	84 m. 414 Gde.	= 4,9 Gde. pr. Bosted.

Hundborg Herred

Landsbyer	24 m. 271 Gde.	= 11,3 Gde. pr. Landsby.
2-3 Gde.	3 m. 6 Gde.	
Enkeltgde.	28 m. 28 Gde.	
Bosteder	55 m. 305 Gde.	= 5,5 Gde. pr. Bosted.

Hillerslev Herred

Landsbyer	35 m. 398 Gde.	= 11,4 Gde. pr. Landsby.
2-3 Gde.	8 m. 18 Gde.	
Enkeltgde.	35 m. 35 Gde.	
Bosteder	78 m. 451 Gde.	= 5,8 Gde. pr. Bosted.

V. Han Herred

Landsbyer	19 m. 247 Gde.	= Gde. pr. Landsby.
2-3 Gde.	1 m. 2 Gde.	
Enkeltgde.	23 m. 23 Gde.	
Bosteder	43 m. 272 Gde.	= 6,3 Gde. pr. Bosted.

Ø. Han Herred

Landsbyer	40 m. 478 Gde.	12 Gde pr. Landsby.
2-3 Gde.	12 m. 32 Gde.	
Enkeltgde.	45 m. 45 Gde.	
Bosteder	97 m. 555 Gde.	= 5,7 Gde. pr. Bosted.

Thysssel

191	Landsbyer á 11,5 Gde.
40	Bosteder paa 2-3 Gde.
256	Enkeltgaarde
487	Bosteder m. 2558 Gde. = 5,3 Gde. pr. Bosted.

Thysssel: Byer med 5 Gde. og derover:

Revs	40, deraf 10 Gde. og mere: 22, 20 og mere 4, 30 og mere: 1.
Ø. Han	33, deraf 10 Gde. og mere: 22, 20 og mere: 6, 30 og mere: 1.
Hillerslev	32, deraf 10 Gde. og mere: 21, 20 og mere: 3, 30 og mere: 1.
Hassing	29, deraf 10 Ghde. og mere: 16, 20 og mere: 4, 30 og mere: 2.
Hundborg	21, deraf 10 Gde. og mere: 12, 20 og mere: 0, 30 og mere: 0.
V. Han	18, deraf 10 Gde. og mere: 11, 20 og mere: 3, 30 og mere: 1.

De 2 største Byer i hvert Herred:

Revs: Bodum 34, Helligsø 26.

Ø. Han: Gøttrup 33, Torslev 27.

Hillerslev: Store Hillerslev 32, Nors 26.

Hassing: Skyum 34, Bedsted 31.

Hundborg: Tilsted og Thorsted 19, Sdr. Skjoldborg 18.

V. Han: Øsløs 33, Tømmerby 29.

Mors: Byer med Gde. og derover.

Sønder H. 28, deraf 10 Gde. og mere: 21, 20 og mere 6.

Nørre H. 24, deraf 10 Gde. og mere: 16, 20 og mere 5.

De 2 største Byer i hvert Herred:

Sønder H.: Vester Assels 26, Elsø og Ørding 25.

Nørre H.: Erslev og Tødsø 26, Sundby og Flade 25.

C. Jordens Brugsværdi:
(Tønder Land pr. Tønde Hartkorn)

Revs H.

Gettrup	4,5		god 7 Sogne
Vestervig	4,5		<u>middel 5 Sogne</u>
Bodum	4,6		<u>Herredsgensn. god (5,5)</u>
Lyngs	4,9	god	
Helligsø	5,5		
Heltborg	5,6		
Ydby	5,7		
<hr/>			
Hurup	6,1		
Hvidbjerg	6,1		
Søndbjerg	6,6	middel	
Odby	6,6		
Jegindø	7,0		
<hr/>			
12 Sogne	5,5	god	

Hassing H.

Visby	4,5		god 5 Sogne
Snedsted	4,6		middel 10 Sogne
Stagstrup	4,6	god	<u>ikke skyldsæt 1 Sogn</u>
Harring	5,0		<u>Herredsgensn. god (5,8)</u>
Sønderhaa	5,4		
<hr/>			
Bedsted	6,0		
Skyum	6,0		
Ørum	6,5		
Hørdum	6,5		
Hørsted	6,7		
Grurup	6,8	middel	
Villerslev	7,1		
Hassing	7,3		
Lodbjerg	7,7		
Hvidbjerg v.	7,9		
Aa			
Agger	0		
<hr/>			
16 Sogne	5,8	god	

Hundborg H.

Skjoldborg	4,3		god 4 Sogne
Nørhaa	5,1		middel 4 Sogne
Hundborg	5,6	god	skarp 3 Sogne
Sjørrind	5,8		<u>ond 1 Sogn</u>
<hr/>			
Tisted	6,0		<u>Herredsgensn. middel (6,6)</u>
Tilsted	6,4		
Janderup	6,4	middel	
Kallerup	7,0		
<hr/>			
Vang	9,2		
Torup	10,4	skarp	
Thorssted	11,5		
<hr/>			
Skinnerup	13,8	ond	
<hr/>			
12 Sogne	6,6	middel	

Hillerslev H.

Hundstrup	3,8	allerbedst	allerbedst 1 Sogn
Kaastrup	4,5		god 2 Sogne
Hjardemaal	5,3	god	middel 4 Sogne
Sennels	6,0		<u>ond 1 Sogn</u>
Østerild	6,9		<u>Herredsgensn. middel</u>
			(7,3)
Hillerslev	7,1	middel	
V. Vandet	8,7		
Tved	9,0		
Nors	9,3		
Rær	9,9	skarp	
Vigsø	10,4		
Hansted	10,8		
Ø. Vandet	13,6	ond	
13 Sogne	7,3	middel	

V. Han H.

Torup	3,1		allerbedst 3 Sogne
Klim	3,7	allerbedst	god 5 Sogne
Vust	3,9		<u>Herredsgensn. god</u>
			(4,1)
Øsløs	4,0		
Tømmerby	4,4		
Vesløs	4,6	god	
Arup	4,6		
Lild	5,7		
8 Sogne	4,1	god	

Ø. Han H.

Del af Brovst	2,9		allerbedst 3 Sogne
Gøttrup	3,3	allerbedst	god 7 Sogne
Haverslev	3,9		<u>middel 4 Sogne</u>
Øland	4,2		<u>Herredsgensn. god</u>
			(4,5)
Torslev	4,2		
Tranum	4,5		
Bejstrup	4,5	god	
Kettrup	4,5		
Aggersborg	4,6		
Svendstrup	4,8		
Skræm	6,5		
Lerup	6,6		
Kollerup	7,5	middel	
Hjørtels	8,3		
14 Sogne	4,5	god	

Thysyssel.

God: 5,6. 4 Herreder god, 2 Herreder middel.

Morsø Nørre H. 5,9 god.

Morsø Sønder H. 6,5 middel.

Salling 6,0 middel. 3 Herreder god, 1 Herred middel.

Fjends H. 8,7 skarp.

Vendsyssel 5,7 god. 1 Herred allerbedst, 3 god, 2 middel.

Læsø 11,2 skarp.

D. Thysysseles Bostedsnavne.

Revs Herred.

Grundnavne: 9.

Naturbetydning: Styvel, Slej, Krik, Dall (2), Hole, Grud, Balle = 8.

Bygdebetydning: Borre = 1.

Gl. Sammensætninger (Naturbetydning?): Hindsels, Lyngs, Jegind = 3.

Naturnavne: 38.

Vig: Vestervig = 1.

Sø: Helligsø = 1.

Sund: Næssund, Oddesund = 2.

Kilde: Helligkilde = 1.

Kær: Raakær, Trankær, Rojkær, Frøkær = 4.

Vad: Melvad = 1.

Dal: Bjørndal, Lodal, Mardal = 3.

Bjerg: Egebjerg, Hvidbjerg, Søndbjerg, Tejlbjerg, Roddenbjerg, Toppenbjerg = 6.

Bakke: Skottenbak = 1.

Høj: Refshøgh (Revs), Frøhøj, Torshøje, Løgshøj, Worszhøj = 5.

Snap: Biersnap = 1.

Mose: Mosen = 1.

Skovnavne: 5.

Skov: Nørskov, Sønderkov, Kilskov = 3.

Ris: Helleris = 1.

+ Rishave (Bygdenavn) = 1.

Bygdenavne: 126.

Um: Bodum, Tholum, Sææm, Kalum, Toftum, Spolum, Balum = 7.

Sted: Skibsted, Ulsted, Iffsted = 3.

Løv: Flovlev, Baderslev, Uggelev = 3.

Werthe: Dover = 1.

By: Yderby, Doverby, Revsby, Odby, Nørby, Vesterby, Balsby = 7.

Borg: Kundborg, Heltborg, Sodborg (2) = 4.

Toft: Grundtoft (2), Staktoft, Søndertoft, Nørretoft = 5.

Have: Rishave = 1.

Bøl: Oksenbøl, Tobøl, Sejersbøl, Bubøl, Adbøl, Staversbøl, Haarbøll, Bølle = 8.

Rød: Hellerød, Købberød = 2.

Torp: Bistrup, Skaarup (2), Randrup, Handrup, Tygstrup, Gramstrup, Villerup, Astrup, Sinderup, Florup, Revstorp, Smerup, Jestrup, Torp, Serup, Hurup, Ettrup, Ginderup, Kjestrup, Futtrup, Gettrup, Gierdrup = 24.

Gaard: Gadegaard, Storegaard, Nørgaard (2),

Præstegaard, Kortegaard, Balsgaard, Simensgaard, Munchegaard, Bisgaard (2), Ydbygaard, Brændgaard, Holmgaard, Hedegaard, Bomgaard, Gravgaard, Helligkildegård, Grudgaard, Fomsgaard, Styvelgaard, Hvidbjerggaard, Frostgaard, Odgaard, Søndergaard (2), Heebsgaard, Lyngsgaard, Knudsgaard, Korsgaard, Østergaard (3), Stensgaard, Troelsgaard, Tinggaard, Kappelgaard, Kærgaard, Villegaard, Bjerregaard, Dalgaard, Enggaard, Grynngaard = 43.

Bol: Smerupbol, Haarbol = 2.

Bo: Nørbo = 1.

Mølle: Dover Mølle, Florup Mølle, Holmgaard Mølle, Grundtoft Mølle, Torshøje Mølle, Børslev Mølle, Heltborg Mølle, Toftum Mølle, Søndermølle = 9.

Rad: Lillerad = 1.

Hussted, Koppel, Færgested, Kappel, ved Kierck = 5.

Revs Herred.

Grundnavne	9 = 5 %	Bygd	
Gl. Sm.sætn.	3 = 1,7 %	Natur	= 2,4
Naturnavne	38 = 21,1 %	Natur	53 = 29,4 %
Skovnavne	4 = 2,2 %	Bygd	127 = 70,6 %
(+ Rishave 5 = 2,8 %)			180 = 100 %
Bygdenavne	126 = 70 %	Skov	5 = 2,8 %
Ialt	180 = 100 %		
Gl. Grundnavne	9 = 5 %		
Gl. Sm.sætn.	3 = 1,7 %		
Ing	0 = 0 %	Ing/Um = 3,9 %	
Um	7 = 3,9 %		
Sted	3 = 1,7 %	Ing/Um/Sted/Lev = 7,9 %	
Lev	3 = 1,7 %		
Werthe	1 = 0,56 %		
Toft	5 = 2,8 %		
By	7 = 3,9 %	By-Tid = 6,7 %	
Bøl	8 = 4,4 %		
Torp	24 = 13,3 %	Torp-Tid = 17,7 %	

Hassing Herred.

Grundnavne: 6.

Naturbetydning: Haa, Nabe = 2.

Bygdebetydning: Agger, Tofte = 2.

Uvisse: Spads (Sparrels), Duel = 2.

Naturnavne: 21 + 3 Skovnavne = 24.

Sund: Vilsund = 1.

Bæk: Haabæk, Gisselbæk = 2.

Kær: Svankær, Hundkær, Fladkær, Kalkær = 4.

Holm: Lyngholm, Rosholm, Kokholm = 3.

Næs: Ulnæs, Gudnæs = 2.

Land: Øland = 1.

Bjerg: Hvidbjerg, Lodbjerg, Spangbjerg, Pilbjerg, Broedberig = 5.

Dal: Dybdal, Bardael = 2.

Røn: Thyborøn = 1.

Skov: 3.

Slotskov, Fuglsang (Skovnavn), Smediekneck (Kneck = Krat?).

Andre Naturnavne: paa Banck, wed Dammen, wed Høy = 3.

Bygdenavne: 101.

Ing: Hassing, Hørning (Harring) = 2.

Um: Ørum, Hørdum, Skivum, Gudom(nes),

Bollum, Allum = 6.

Sted: Madsted (?), Skausted, Bedsted, Snedsted, Elsted, Bircksted (Bersted), Hørsted = 7.

Lev: Villerslev = 1.

By: Visby, Amby, Haarby, Koldby, Sundby. Liungby, Gammelby = 7.

Borg: Lomborg, Sundborg, Krogborre = 3.

Toft: Grøntoft, Nibtoft, Wibistoft = 3.

Bøl: Rotbøl, Gjersbøl, Tølbøll = 3.

Torp: Kjellerup, Jelstrup, Maarup, Tamdrup, Kovstrup, Gyrop, Jestrup, Aarup, Grurup, Irup, Tøttrup, Stagstrup, Gierup, Røchrup, Wibtorp, Alstrup, Løgstrup = 17.

Bo: Saltbo = 1.

Kot: Koelkode = 1.

Have: Brødløshave, Stadshave = 2.

Løkke: Grimeløche = 1.

Fold: Horsfold = 1.

Gaard: Svejgaard, Hedegaard (2), Brogaard, Mølgaard, Skottegaard, Plovmandsgaard, Kolgaard, Abildgaard, Gundegaard, Meldgaard, Lilgaard, Søggaard, Krogsgaard, Bundgaard, Damgaard, Legaard, Østergaard, Westergaard (3), Korsgaard, Overgaard, Nedergaard, Frwgarth, Næsgaard, Ringgaard, Ræffsgardh, Wangsgrdt., Dalgaard (2), Nørgaard, Hyldgaard, Bierregaard = 33.

Mølle: Hvidbjerg Mølle, Gjersbøl Mølle, Kovstrup Mølle, Maarup Mølle, Abildgaard Mølle, Gudnæs Mølle, Hørdum Mølle, Skyum Mølle, Sundby Mølle = 9.

Kirkebolet, wed Kierck = 2.

Hassing Herred.

Grundnavne	6 = 4,5 %	Bygd	
Naturnavne	24 = 18 %	Natur	= 3,4
Skovnavne	3 = 2,3 %	Natur	30 = 22,6 %
Bygdenavne	100 = 75,1 %	Bygd	101 = 76 %
Ialt	133 = 99,9 %	Uvis	2 = 1,5 %
		Ialt	133 = 100 %
Gl. Grundnavne	6 = 4,5 %	Skov	3 = 2,3 %
Ing	2 = 1,5 %	Ing/Um	= 6 %
Um	6 = 4,5 %	Ing/Um/Sted/Lev	= 12,1 %
Sted	7 = 5,3 %	By-Tid	= 7,6 %
Lev	1 = 0,8 %	Torp-Tid	= 15,9 %
Toft	3 = 2,3 %		
By	7 = 5,3 %		
Bøl	3 = 2,3 %		
Torp	17 = 12,8 %		
Kot	1 = 0,8 %		

Hillerslev Herred.

Grundnavne: 18.

Naturbetydning: Røre (Rær), Bjerre, Hald, Lund, Tved, Kaase, Kløv, Krog, Vig, Brondt, Dall, Hoo, Grud, Balle, Klitten, Holt = 16.

Bygdebetydning: Bure, Hove = 2.

Gl. Smsæt: Vandet, Sander, Østrild = 3.

Naturnavne: 36.

Sø: Vigsø, Norsæ, Thouszøe = 3.

Næs: Sennels = 1.

Kær: Hestekær, Frøkær, Fladskær = 3.

Holm: Aggerholm = 1.

Hule: Bleghule = 1.

Maal: Hjærdemaal = 1.

Klit: Medelklit = 1.

Hede: Tovshede, Oddershede = 2.

Bøt: Krejbøt = 1.

Hale: Døuhale = 1.

Vad: Rovad = 1.

Tved: Søndertved = 1.

Dal: Hesseldal, Pugdall, Hunddall = 3.

Høj: Malle, Hooszhøi = 2.

Bjerg: Hjertebjerg, Gadsbjerg, Vindbjerg,

Thoffdsberig, Bronbiere = 5.

Banke: Klitbankerne = 1.

paa Tange, paa Holme, i Sand, oppo Grund, wed kieret (2), paa Haw, ved Blød = 8.

Skov: 3 + Lund, Holt = 5.

Skov: Oddeskov, Langskov = 2.

Holte: Blegholte = 1.

Bygdenavne: 99.

Ing: Tøfting, Hinding, Vorning, Weslingh = 4.

Um: Wollum, Ballerum = 2.

Sted: Hansted, Febbersted, Skovsted = 3.

Lev: Hillerslev = 1.

By: Sønderby (2), Nørby, Brundby, Jensby, Kjølby, Vesterby, Hovby = 8.

Torp: Kaastrup, Saarp, Borup, Nørtorp, Skaarup, Kjeldstrup, Kanstrup, Lønnerup, Hundstrup, Klastrup, Ullerup, Steerup, Tanderup, Gjelstrup, Hostrup = 15.

Bøl: Vilsbøl, Nybøl, Oddersbøl, Marsbøl = 4.

Borg: Votborg, Søborg, Skjelsborg, Tvedborg = 4.

Toft: Kabelstoft, Momtofte, Stentoft, Kjeldtoft = 4.

Have: Holderhave, Abildhave = 2.

Gaard: Vestergaard, Spanggaard, Søndergaard, Abildgaard, Bloxgaard, Rimmergaard, Roergaard, Tovgaard, Hedegaard, Bjerregaard, Kjærgaard, Skjelsgaard, Hindinggaard, Øregaard, Søgaard, Kortegaard, Kilsgaard, Strømgaard, Præstegaard, Overgaard, Hyldgaard, Langgaard, Dalgaard, Brousgaard, Neergaard, Bordsgaard, Burgaard, Brungaard, Nørgaard, Kundgaard, Heegaard = 31.

Hus: Soehus = 1.

Mølle: Nedermølle, Rær Mølle, Hansted Mølle, Klitmøller, Mellem Mølle, Vester Mølle, Over Mølle, Bromølle, Kløv Mølle = 9.

Andre Bygdenavne: Koppel, Havreland (2), Vandtrang, Kloster, ved Kirken, paa Gaad, paa Slot, paa Broen, wester i By = 11.

Hillerslev Herred.

Grundnavne	18 = 11,3 %	Bygd	
Gl. Smsæt	3 = 1,3 %	Natur	= 1,8
Naturnavne	36 = 22,6 %		
Skovnavne	3 = 1,3 %	Natur	57 = 35,9 %
Bygdenavne	99 = 62,3 %	Bygd	101 = 63,5 %
Ialt	159 = 98,8 %	uvis	1 = 0,6 %
		Ialt	159 = 100 %
Grundnavne	18 = 11,3 %	Skov	5 = 3,1 %
Gl. Smsæt	3 = 1,3 %		
Ing	4 = 2,5 %	Ing/Um	= 3,8 %
Um	2 = 1,3 %	Ing/Um/Sted/Lev	= 5,7 %
Sted	3 = 1,3 %		
Lev	1 = 0,6 %		
Toft	4 = 2,5 %		
By	8 = 5 %	By-Tid	= 11,9 %
Bøl	4 = 2,5 %		
Torp	15 = 9,4 %	Torp-Tid	= 11,9 %

Hundborg Herred.

Grundnavne: 5.

Naturbetydn.: Tvede, Aas, Haa, Klitten = 4.

Bygdebetydn.: Vang = 1.

Gl. Smsæt: Jented (Intte, Ing) = 2.

Naturnavne: 14.

Bæk: Dragsbæk = 1.

Kilde: Fredskilde = 1.

Kær: Harkær = 1.

Næs: Diernæs (2) = 2.

Holm: Mideholm = 1.

Øre: Vorupøre = 1.

Klit: Sandklitterne = 1.

Bjerg: Grønbjerg = 1.

Dal: Kokkedal = 1.

Høj: Meilhøj = 1.

Hede: Skaarhede = 1.

Andre Naturnavne: Sjørende (Sjørring), Vesten Aaen = 2.

Bygdenavne: 84.

Ing: Sperring, Støvring, Grønning = 3.

Sted: Tisted, Thorsted, Tilsted = 3.

By: Vangeby, Nordby = 2.

Toft: Faartoft, Nordentoft = 2.

Vang: Møgelvang = 1.

Have: Brunshave = 1.

Borg: Korsborg, Skjoldborg, Hundborg, Knurborg = 4.

Bøl: Todbøl, Faddersbøl = 2.

Torp: Torp, Tingstrup, Skinderup, Selstrup, Skaarup,

Næstrup, Dollerup, Nystrup, Tarp, Storum, Torup,

Janderup, Snedstrup, Kallerup, Hornstrup, Hvalstrup,

Vorup, Raastrup, Ulstrup, Thilstrup, Westrup = 21.

Ager: Mejlager = 1.

Gaard: Bisgaard, Klostergaard, Hovgaard, Kortegaard,

Krogsgaard (3), Korsgaard (2), Sundsgaard,

Borregård, Leegaard, Stensgaard, Søndergaard,

Rydsgaard, Førgaard, Næsgaard, Stokkegaard,

Østergaard, Nørgaard, Hvolgaard, Tinggaard,

Langgaard, Laagaard, Dalsgaard, Ramsgaard,

Siøgaard, Kjeldgaard, Brogaard, Ulgaard, Ferregaard,

Overgaard, Ellegaard, Kærgaard = 34.

Mølle: Dragsbæk Mølle, Tilsted Mølle, Klatmølle,

Diernæs Mølle, Todbøl Mølle, Faddersbøl Mølle,

Ulstrup Mølle = 7.

Andre Bygdenavne: Landbo, H e g n e d, Ved Kirken = 3.

Hundborg Herred.			
Grundnavne	5 = 4,8 %	Bygd	
Gl. Smsæt	2 = 1,9 %	Natur	= 4,3
Naturnavne	14 = 13,3 %		
Skovnavne	0 + Hegned		
Bygdenavne	84 = 80 %	Natur	20 = 19 %
Ialt	105 = 100 %	Bygd	85 = 81 %
Gl. Grundnavne	5 = 4,8 %	Ialt	105 = 100 %
Gl. Smsæt	2 = 1,9 %	Skov	1 = 0,95 %
Ing	3 = 2,9 %	Ing/Um	= 2,9 %
Um	0		
Sted	3 = 2,9 %	Ing/Um/Sted/Lev	= 5,8 %
Lev	0		
Toft	2 = 1,9 %		
By	2 = 1,9 %	By-Tid	= 3,8 %
Bøl	2 = 1,9 %		
Torp	21 = 20 %	Torp-Tid	= 21,9 %

Vester Han Herred.

Grundnavne: 12.

Naturbetydning: Holm, Holme, Odde, Bjerget, Hole, Klit, Øøde, Røgie, Lund = 9.

Uvis: Imer, Mummer, Trygge = 3.

Naturnavne: 9.

Bæk: Mølbæk, Faarbæk, Wathbeck = 3.

Kær: Kolkjær = 1.

Holm: Esholm = 1.

Sund: Feggesund = 1.

Vad: Langvad = 1.

Næs: Diernæs = 1.

Dal: Seldal = 1.

Skov: 2 + Lund 3 (Lund, Sækkelund, Fuglsang).

Bygdenavne: 34.

Um: Klim = 1.

Løse: Østløs, Vestløs = 2.

Sted: Vust (?), Bliksted = 2.

By: Tømmerby, Glædeby = 2.

Torp: V. Torup, V. Ullerup, Højs trup, Kjærup, Frøstrup,

Arup = 6.

Bøl: Ellidshøj, Græsbøl, Rotbøl = 3.

Toft: Amtoft = 1.

Gaard: Kajgaard, Bisgaard, Søndergaard, Nobisgaard, Abildgaard = 5.

Hus: Rimmerhuse, Kjærhuse = 2.

Mølle: Nørmølle, Mellemmølle, Søndermølle = 3.

Bro: Rødbro = 1.

Kirke: Lillekirke = 1.

Have: Nørhave, Sønderhave, Grishave, Skadhav = 4.

Andre Bygdenavne: Tinglang = 1.

V. Han Herred.

Grundnavne	12 = 21 %	Bygd	
Naturnavne	9 = 15,8 %	Natur	= 1,7
Skovnavne	2 = 3,5 %	Natur	20 = 35,1 %
Bygdenavne	34 = 59,6 %	Bygd	34 = 59,6 %
Ialt	57 = 100 %	Uvis	3 = 5,3 %
		Ialt	57 = 100 %
Grundnavne	12 = 21,1 %	Ing/Um = 1,8 %	
Um	1 = 1,8 %	Ing/Um/Sted/Lev = 8,8 %	
Løse (?)	2 = 3,5 %	By-Tid = 5,3 %	
Sted	2 = 3,5 %	Torp-Tid = 15,8 %	
Toft	1 = 1,8 %		
By	2 = 3,5 %		
Bøl	3 = 5,3 %		
Torp	6 = 10,5 %		

Øster Han Herred.

Grundnavne: 14.

Naturbetydning: Hee, Slette, Styvel, Ø, Bjerre, Snæver, Holmen, Lund = 9.

Bygdebetydning: Aal, Haven, Graven = 3.

Uvis: Drom, Regel = 2.

Gl. Smsætn.: (Naturbetydning ?) Hjortels = 1.

Naturnavne: 22.

Sø: Holmsø, Økse = 2.

Sund: Aggersund = 1.

Bæk: Pedersbæk, Lerbæk, Esbæk = 3.

Brønd: Blegebrønd = 1.

Næs: Gudnæs, Gubbenæs = 2.

Holm: Kragholm, Dronningholm, Korsholm, Oksholm = 4.

Bjerg: Hingelbjerg, Alsbjerg, Bratbjerg, Røedbjerg, Præstbjerg = 5.

Li: Fasmerli = 1.

Dal: Kokkedal = 1.

Mose: Doeszmoese = 1.

Klitte: Dorklytte = 1.

Skov: Braskov = 1 + Lundegaard, Nørskovgaard, Sønderskovgaard, Skovsgaard, Lund = 6.

Bygdenavne: 91.

Ing: Skjerping, Telling = 2.

Um: Brøndum, Skræm, Flegum, Tranum, Jernum, Jegerum = 6.

Sted: Lechyrstat (Lørsted), Stagsted, Jarmsted, Brovst = 4.

Lev: Haverslev, Ørslev, Fjerritslev, Torslev, Biszløff (Mølle) = 5.

By = Husby, Østerby, Vesterby = 3.

Torp: Tanderup, Bonderup, Manstrup, Tandrup,

Krøldrup, Sønderstrup, Bejstrup, Ullerup, Faarup, Gjettrup, Drøstrup, Kjettrup, Trustrup, Kollerup, Andrup, Aarup (2), Allerup, Borup, Gundestrup, Attrup, Svendstrup (2), Nørtorup, Porup, Lerup, Ejstrup, Frejstrup, Broustrup, Torp = 30.

Borg: Aggersborg = 1.

Gaard: Sigaard, Hejlgaard, Aagaard, Aalegaard, Hedegaard, Lundegaard, Præstegaard, Melgaard, Bisgåard, Næsgaard, Nørskovgaard, Sønderskovgaard, Knudegaard, Hvolgaard, Skovsgaard, Moesgaard, Lykkegaard, Bronchgaard, Bechegaard, Brogaard, Holmgaard, Hellegaard, Karlsgaard = 23.

Hus: Hedehuse, Tinghuset, Klithuse = 3.

Mølle: Torslev Mølle, Slettegaards Mølle, Bisgaards Mølle (Bismølle), Janum Mølle, Nørmølle, Søndermølle, Vestermølle, Aggersborg Mølle, Lørsted Mølle, Bonderup Mølle, Kollerup Mølle = 11.

Andre Bygdenavne: Færgestedet, Badstuen, ved Broen =

3.

Ø. Han Herred.

Grundnavne	14 = 10,9 %	Bygd	
Gl. Smsætn.	1 = 0,8 %	Natur	= 2,9
Naturnavne	22 = 17,1 %		
Skovnavne	1 = 0,8 %	Natur	32 = 24,8 %
Bygdenavne	91 = 70,5 %	Bygd	94 = 72,9 %
Ialt	129 = 100 %	Uvis	3 = 2,3 %
		Ialt	129 = 100 %
Grundnavne	14 = 10,9 %	Skov	6 = 4,7 %
Gl. Smsætn.	1 = 0,8 %		
Ing	2 = 1,6 %	Ing/Um	= 6,3 %
Um	6 = 4,7 %	Ing/Um/Sted/Lev	= 12,6 %
Sted	4 = 3,1 %	By-Tid	= 2,3 %
Lev	5 = 3,2 %	Torp-Tid	= 23,3 %
By	3 = 2,3 %		
Torp	30 = 23,3 %		

Thyssessel

Naturnavne og Bygdenavne.

	Natur/Bygd	Natur %	Bygd %
Hundborg	1:4,3	19,0	81,0
Hassing	1:3,4	22,6	76,0
Ø. Han	1:2,9	24,8	72,9
Revs	1:2,4	29,4	70,6
Hillerslev	1:1,8	35,9	63,5
V.Han	1:1,7	35,1	59,6
<u>Thyssessel</u>	<u>1:2,75</u>	<u>27,8</u>	<u>72,3</u>
Viborg amt	1:2,0	32,2	62,8
Hardsyssel	1:1,5	39,8	57,4
Gl. Koldinghus Amt	1:1,5	41,2	57,8
Gern Herred	1:2,0	29,3	59,1
Tyrsting Herred	1:1,4	40,0	56,7
Vrads Herred	1:0,9	50,0	45,3

Skovnavne.

Hundborg	0,95 %
Hassing	2,30 %
Revs	2,80 %
Hillerslev	3,10 %
Ø. Han	4,70 %
<u>V. Han</u>	<u>5,30 %</u>
<u>Thyssessel</u>	<u>3,20 %</u>

Hardsyssel	9,7 % - lavest Hing 1,3 – højest Ginding 24,4 %
Gl. Koldinghus A.	16,1 % - lavest Elbo 5,4 – højest Nørvang 36,3 %
Viborg A.	11,1 % - lavest Rødding 0 – højest Hids 17,8 %
Gern H.	10,8 %
Tysting H.	20,0 %
Vrads H.	20,8 %

Ing/Um Navne.

Ø. Han	6,3 %
Hassing	6,0 %
V. Han	5,3 %
Revs	3,9 %
Hillerslev	3,8 %
<u>Hundborg</u>	<u>2,9 %</u>
<u>Thyssessel</u>	<u>4,7 %</u>

Hardsyssel	5,0 % - højest N. Horne 9,2 – lavest Hing 2,5 %
Viborg A.	10,6 % - højest Sønderlyng 26,6 – lavest Fjends 1,8 %
Gl. Koldinghus A.	5,0 % - højest Holmans 9,7 – lavest Brusk 2,2 %
Gern H.	5,5 %
Tyrsting H.	20,0 %

Ing/Um/Sted/Lev

	<i>Navne</i>	<i>By/Toft</i>	<i>Torp/Bøl</i>
Ø. Han	12,6 %	2,3 &	23,3 %
Hassing	12,1 %	7,6 &	15,9 %
V. Han	8,8 %	5,3 %	15,8 %
Revs	7,9 %	6,7 %	17,7 %
Hundborg	5,8 %	3,8 %	21,9 %
Hillerslev	5,7 %	7,5 %	11,9 %
Thyssyssel	8,8 %	5,5 %	17,8 %
Hardsyssel	7,2 %	6,5 %	11,1 %
Viborg A.	13,4 %	3,6 %	25,8 %
Koldinghus A.	12,8 %	5,9 %	21,8 %
Gern H.	13,7 %	9,5 %	29,7 %
Tyrsting H.	20,0 %	0 %	26,7 %
Vrads H.	7,8 %	0 %	16,2 %

(Historisk Årbog for Thisted amt 1944, side 3-45)